σχήματα

David Chytraeus, Tabula complectens summam secundi libri rhetorices, de elocutione, et inprimis de figuris grammaticis et rhetoricis, Rostock 1570

ELOCUTIO, quae pura et perspicua oratione res propositas exponit, et idoneis Figuris ac Ornamentis illustrat et amplificat: duabus praecipuis partibus constat:
SERMONE emendato, proprio et perspicuo,
seu GRAMMATICO: qui consistit in
Verbis Singulis, quorum copia et delectus habendus est
Iusta constructione, iuxta Regulam Syntaxeos

PHRASI,
Seu coniunctione verborum,
quae non tantum cum Regulis Grammaticae
congruit, sed etiam unitetur consuetudinem
et exempla veterum qui recte et eleganter
latine locuti sunt
Compositione,
numerosa et concinna.

FIGURIS, quae ornatus causa
adhibentur orationi: et sunt,
ceu novae formae indutae
verbis aut orationi: mutatae
vel significatione,
vel pronunciatione,
vel accentu, vel constructione
usitatae, et c. Et sunt vel

GRAMMATICAE, videlicet mutationes vel conformationes
Unius dictionis, ut
TROPI> <SCHEMATA,
vel Orationis, in Significatione,

Ut TROPI Orationis:
Allegoria,
Aenigma,
Proverbium,
Ironia,
Sarcasmus,
Antiphrasis,
Accismos,

Constructione
1. Synthesis,
2. Zeugma,
3. Syllepsis,
4. Prolepsis,
5. Antiptosis,
6. Synecdoche,
7. Evocatio,
8. Enallage,
9. Hyperbaton,
10. Synthesis (!bis?),
11. Eclipsis,
12. Anapodoton,
13. Aposiopesis,
14. Epanalepsis,

Situ Verborum SCHEMATA LEXEOS,
quibus in integra oratione,
ordo et situs verborum xxxx
i(n) vulgari consuetudine
Grammatici vertentur (?). :
1. Repetitio,
2. Copulatio,
3. Traductio,
4. Asyndeton,
5. Polysyndeton,
6. Homoeoptoton,
7. Homoeoteleuton,
8. Hypallage,
9. Paronomasia,
10. Antanaclasis.
---
s. Unius dictionis---> TROPI, SCHEMATA
s. Orationis ----> significatione/ constructione/ Situ Verborum
---

Tropi
mutantes
significationem
propriam et usitatam
in non propriam, ut

1. Metaphora

2. Metalepsis,
3. Synecdoche
4. Metonymia,
5. Antonomasia,
6. Catachresis
7. Onomatopoeia
8. Hyperbole
9. Tapinosis
10. Icon

Schemata
L e x e o s Grammatica,
qua non mutant
significationem, sed
vel pronuntiationem,
vel accentum, vel
partes orationis,
vel partium accidentia
transformant. Et sunt
vel ORTHOGRAPHICA
[qua usitatam pronunciationem, vel scriptionem mutant, ut:
1. Prosthesis,
2. Epenthesis,
3. Paragoge,
4. Aphaeresis,
5. Syncope,
6. Apocope,
7. Antistoichon,
8. Metathesis],

PROSODICA [ut:
1. Ecstasis,
2. Systole,
3. Diaeresis,
4. Synaeresis,
5. Lynaloephe,
6. Ecthlipsis],

ETYMOLOGICA, Horum
commune genus est
Enallage, huius species sunt:
Antimeria, cum pars orationis pro parte sumitur,

Heterosis, cum accidens partis accidente sumitur.
De his Linacer, lib. 2 et 6.

GRAMMATICAE vs. RHETORICAE
---

s. RHETORICAE, vel sunt ---->
SCHEMATA DIANOEAS/ FIGURAE AMPLIFICATIONUM

SCHEMATA DIANOEAS,
qua nec significationem, nec
situm verborum mutant,
sed addunt affectus et
motus orationi(s?)
Horum praecipue sunt:

1. Interrogatio,
2. Subjectio,
3. Exclamatio,
4. Dubitatio,
5. Paradoxon,
6. Communicatio,
7. Praeteritio,
8. Aversio,
9. Licentia

F I G U R A E A M P L I F I C A T I O N U M
quae non tantum ornant, verumetiam verbis et rebus augent et dilectant corpus orationis.
Oriuntur autem pleraeque ex locis Dialecticis.

EX DEFINITIONE
Synonymia,
Expolitio,
Auxesis,
Miosis

EX DIVISIONE
Merismos,
Congeries,
Incrementum

A GENERE
Transferre
Hypothesin

ad Thesin,
Gnomae,
No:emata,
Epiphonema

EX CAUSIS
Aetiologia,
Translatio,
Color,
Climax

EX CONTRARIIS
Antithesis,
Antimetabole,
Inversio,
Communicatio,
Correctio,
Reiectio,
Occupatio,
Concessio,
Paradiastole

EX SIMILIBUS
Exempla,
Apologi,
Parabolae,
Comparatio,
Prosopopoeia,
Dialogismos

EX CIRCUMSTANTIIS
Prosopographia,
Topographia,
Chronographia,
Pathopoeia,
Signa,
Hypothyposes, et c.